

รายงานสถานการณ์ศัตรูข้าว
วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๙
กลุ่มพยากรณ์และเตือนการระบาดของศัตรูพืช
กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย
โทร. ๐ ๒๙๕๕ ๑๕๑๔ โทรสาร ๐ ๒๙๕๕ ๑๖๒๖
E-mail: doae.pmd2566@gmail.com

สถานการณ์การระบาดของศัตรูพืชที่สำคัญ

ศัตรูข้าว

๑. สถานการณ์การปลูกข้าว

พื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด ๗๕ จังหวัด มีพื้นที่ขึ้นต้น ๔๒,๐๔๖,๖๑๓.๑๑ ไร่

๒. สถานการณ์การระบาดของศัตรูข้าวที่สำคัญ

๒.๑ โรคไหม้ข้าว พื้นที่ระบาด ๑๕ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ กาฬสินธุ์ อุบลราชธานี นครพนม ปราจีนบุรี เชียงใหม่ สกลนคร หนองคาย มุกดาหาร แม่ฮ่องสอน ขอนแก่น สุรินทร์ ชัยภูมิ และจังหวัดสงขลา รวมจำนวน ๑,๖๙๔.๕๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๔๐ ของพื้นที่ปลูก พื้นที่ระบาดเพิ่มขึ้น ๘๓๑.๐๐ ไร่ (สัปดาห์ที่ผ่านมา ๘๖๓.๕๐ ไร่)

๑) ข้าวอายุน้อยกว่า ๔๐ วัน	จำนวน ๑,๐๕๐.๐๐ ไร่
๒) ข้าวอายุ ๔๐ - ๖๐ วัน	จำนวน ๕๑๐.๐๐ ไร่
๓) ข้าวอายุมากกว่า ๖๐ วัน	จำนวน ๑๓๔.๕๐ ไร่

๒.๒ โรคขอบใบแห้งข้าว พื้นที่ระบาด ๓ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสกลนคร บุรีรัมย์ และจังหวัดสงขลา รวมจำนวน ๒๑๐.๕๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๐๕ ของพื้นที่ปลูก พื้นที่ระบาดเพิ่มขึ้น ๗๕.๕๐ ไร่ (สัปดาห์ที่ผ่านมา ๑๓๕.๐๐ ไร่)

๑) ข้าวอายุน้อยกว่า ๔๐ วัน	จำนวน ๗.๕๐ ไร่
๒) ข้าวอายุ ๔๐ - ๖๐ วัน	จำนวน ๘๙.๐๐ ไร่
๓) ข้าวอายุมากกว่า ๖๐ วัน	จำนวน ๑๑๔.๐๐ ไร่

๒.๓ หนอนดักกินราก พบการระบาดในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ รวมจำนวน ๑๐๕.๐๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๐๓ ของพื้นที่ปลูก พื้นที่ระบาดเพิ่มขึ้น ๑๐๕.๐๐ (สัปดาห์ที่ผ่านมาไม่พบการระบาด)

๑) ข้าวอายุน้อยกว่า ๔๐ วัน	จำนวน ๕.๐๐ ไร่
๒) ข้าวอายุ ๔๐ - ๖๐ วัน	จำนวน ๑๐๐.๕๐ ไร่

๒.๔ เพลี้ยกระโดดหลังขาว พื้นที่ระบาด ๔ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำพูนและจังหวัดลำปาง รวมจำนวน ๑,๒๗๒.๐๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๓ ของพื้นที่ปลูก พื้นที่ระบาดเพิ่มขึ้น ๑,๒๑๐.๐๐ ไร่ (สัปดาห์ที่ผ่านมา ๖๒.๐๐ ไร่)

๑) ข้าวอายุน้อยกว่า ๔๐ วัน	จำนวน ๑,๒๑๐.๐๐ ไร่
๒) ข้าวอายุ ๔๐ - ๖๐ วัน	จำนวน ๖๒.๐๐ ไร่

๓. การควบคุมศัตรูพืช

๓.๑ การควบคุมโรคไหม้ข้าว

๓.๑.๑ สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ที่พบการระบาด ลงพื้นที่สำรวจติดตามสถานการณ์การระบาดของโรคไหม้ข้าว พร้อมให้คำแนะนำการป้องกันกำจัดโรคไหม้ข้าวแก่เกษตรกรด้วยวิธีผสมผสาน พร้อมทั้งแนะนำวิธีการผลิตขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มาแก่เกษตรกร โดยได้รับการสนับสนุนหัวเชื้อไตรโคเดอร์มา จากศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืชในพื้นที่และประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนเกษตรกรให้หมั่นสำรวจติดตามและเฝ้าระวังการระบาดของโรคไหม้ข้าวในพื้นที่แปลงปลูกของตนเองอย่างสม่ำเสมอ หากพบการระบาดให้รีบทำการป้องกันกำจัดทันที

๓.๑.๒ ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช สนับสนุนหัวเชื้อไตรโคเดอร์มาให้แก่เกษตรกร กลุ่มเป้าหมายที่มีความต้องการที่จะผลิตและขยายเพื่อใช้ในพื้นที่ที่พบการระบาดของ ในพื้นที่จังหวัดที่รับผิดชอบ

๓.๒ การควบคุมโรคขอบใบแห้ง

สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ที่พบการระบาดร่วมกับเจ้าหน้าที่จากศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตร ด้านการอารักขาพืช ลงพื้นที่ตรวจสอบการระบาดของโรคขอบใบแห้ง พร้อมสนับสนุน เชื้อจุลินทรีย์ปฏิปักษ์ บาซิลลัส ซับทิลิส (*Bacillus subtilis*) และเชื้อราไตรโคเดอร์มาแก่เกษตรกร และให้คำแนะนำ การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดการระบาดของโรคขอบใบแห้งแก่เกษตรกรที่พบการระบาดในพื้นที่ และประชาสัมพันธ์ เตือนเกษตรกรเฝ้าระวังในแปลงปลูกข้าวของตนเองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันการเข้าทำลาย ของโรคขอบใบแห้ง ในพื้นที่ที่พบการระบาดรุนแรงให้ใช้สารเคมีป้องกันกำจัด ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร และการกรมการข้าว

๓.๓ การควบคุมหนอนด้วงกินราก

๓.๑.๑ สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ที่พบการระบาด ลงพื้นที่สำรวจติดตาม สถานการณ์การระบาดของหนอนด้วงกินราก พร้อมให้คำแนะนำการป้องกันกำจัดหนอนด้วงกินรากแก่เกษตรกร ด้วยวิธีผสมผสานรวมทั้งแนะนำวิธีการผลิตขยายเชื้อราเมตาไรเซียมแก่เกษตรกร โดยได้รับการสนับสนุนหัวเชื้อรา เมตาไรเซียมจากศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืชในพื้นที่และประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนเกษตรกร ให้หมั่นสำรวจติดตามและเฝ้าระวังการระบาดของหนอนด้วงกินรากในพื้นที่แปลงปลูกข้าวของตนเองอย่างสม่ำเสมอ หากพบการระบาดให้รีบทำการป้องกันกำจัดทันที

๓.๑.๒ ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช สนับสนุนหัวเชื้อราเมตาไรเซียมให้แก่เกษตรกร กลุ่มเป้าหมายที่มีความต้องการที่จะผลิตและขยายเพื่อใช้ในพื้นที่ที่พบการระบาด ในพื้นที่จังหวัดที่รับผิดชอบ

๓.๔ การควบคุมเพลี้ยกระโดดหลังขาว

สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอ ร่วมกับศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านการอารักขาพืช และหน่วยงานราชการในพื้นที่ ลงพื้นที่สำรวจติดตามสถานการณ์การระบาดของเพลี้ยกระโดดหลังขาว พร้อมให้คำแนะนำ แก่เกษตรกรในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดหลังขาว โดยแนะนำเกษตรกรปลูกข้าวพันธุ์ต้านทาน เช่น สุพรรณบุรี ๖๐ ชัยนาท ๑ สุพรรณบุรี ๑ กข ๓๑ และชุมแพ ๖๐ โดยปลูกสลับกันอย่างน้อย ๒ พันธุ์ เพื่อป้องกัน ไม่ให้เพลี้ยกระโดดหลังขาวปรับตัวทำลายข้าวพันธุ์ต้านทานได้ เร็ว หรือถ้าปลูกข้าวพันธุ์เดียว ไม่ควรปลูกติดต่อกัน เกิน ๔ ฤดูปลูก การจัดการกับสภาพแวดล้อมในแปลงปลูกข้าวเพื่อเป็นการลดที่อยู่อาศัยของเพลี้ยกระโดดหลังขาว หากพบ การระบาดรุนแรงให้ใช้สารเคมีป้องกันกำจัด ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร และการกรมการข้าว

๔. คำแนะนำและการป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่พบการระบาด

ศัตรูพืช	การป้องกันกำจัด
1. โรคไหม้ข้าว สาเหตุ : เกิดจากเชื้อรา <i>Pyricularia grisea</i> Sacc.	1. สำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ 2. ใช้เมล็ดพันธุ์ในอัตราที่เหมาะสม อัตรา 15-20 กิโลกรัมต่อไร่ 3. การใช้ปุ๋ยในอัตราที่เหมาะสม 4. การใช้พันธุ์ต้านทาน เช่น ปทุมธานี 1 สุพรรณบุรี 1,2 กข 41 5. การใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา อัตรา 1 กิโลกรัม ต่อน้ำ 200 ลิตร 6. คลุกเมล็ดพันธุ์ด้วยสารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น ไตรโซคาโซล คาร์เบนดาซิม โพรคลอราซ อัตราตามคำแนะนำในฉลาก 7. การใช้สารเคมี เช่น อิติเฟนฟอส 50% อัตรา 20-25 CC/น้ำ 20 ลิตร บลาตติซิน เอส 2% EC อัตรา 20-25 CC/น้ำ 20 ลิตร
2. โรคขอบใบแห้ง เชื้อสาเหตุ : เชื้อแบคทีเรีย	1. ใช้พันธุ์ข้าวที่ต้านทาน เช่น สุพรรณบุรี 60 สุพรรณบุรี 90 สุพรรณบุรี 1 สุพรรณบุรี 2 และ พันธุ์กข23

<i>Xanthomonas oryzae</i> pv. <i>oryzae</i> (ex Ishiyama) Swings et al.	2. ไม่ควรระบายน้ำจากแปลงที่เป็นโรคไปสู่แปลงอื่น 3. ใช้ชีวภัณฑ์ในการป้องกันการเกิดโรค เช่น เชื้อบีเอส (บาซิลลัส ซับทีลีส) หากพบอาการของโรครุนแรงให้พ่นทุก 7 วัน หรือคลุกเมล็ดก่อนการปลูก อัตราตามฉลากแนะนำ 4. ควรเฝ้าระวังการเกิดโรคถ้าปลูกข้าวพันธุ์ที่อ่อนแอต่อโรคนี้ เช่น พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 กข6 เหนียวสันป่าตอง พิชณุโลก 2 5. เมื่อเริ่มพบอาการของโรคบนใบข้าว แนะนำให้ใช้สารป้องกันกำจัดโรคพืช ดังนี้ - ไอโซโพรไทโอเลน (Isoprothiolane) - คอปเปอร์ไฮดรอกไซด์ (Copper hydroxide) 77% WP - เซตรีฟโตมัยซินซัลเฟต+ออกซีเตตราไซคลินไฮโดรคลอไรด์ - ไตรเบซิกคอปเปอร์ซัลเฟต (Tribasic Coppersulfate) 34.5% W/V SC โดยเลือกใช้สารชนิดใดชนิดหนึ่งผสมน้ำ 20 ลิตร พ่นตามอัตราที่ระบุในฉลาก
3. หนอนด้วงกินราก	1. สำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ 2. ไถตากหน้าดินก่อนปลูกพืช ให้ทำการไถพรวนลึกและตากดินทิ้งไว้ 7-14 วัน เพื่อพลิกตัวหนอนที่อยู่ใต้ดินขึ้นมาด้านบน 3. หลีกเลี่ยงการใช้ปุ๋ยคอกดิบ (เช่น ขี้วัว ขี้หมู ที่ยังไม่ผ่านการหมักจนเย็น) 4. พ่นด้วยเชื้อราเมตาไรเซียมอัตราส่วน: ใช้เชื้อสด 1 กิโลกรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร 5. ใช้สารเคมีตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร ดังนี้ - กลุ่ม 2 ฟิโพรนิล 5% W/V SC อัตรา 80 ซีซี/น้ำ 20 ลิตร - กลุ่ม 1 เบนฟูราคาร์บ 20% EC อัตรา 80 ซีซี/น้ำ 20 ลิตร - กลุ่ม 28 คลอแรนทรานิลิโพรล 5.17% W/V SC อัตรา 30 ต่อน้ำ 20 ลิตร ชนิดเม็ด (ใช้เมื่อดินมีความชื้น) - กลุ่ม 2 ฟิโพรนิล 0.3 % G ในอัตรา 5 - 6 กิโลกรัมต่อไร่ ควรดำเนินการก่อนมีฝนตก หรือ หลังให้สารควรให้น้ำทันที
4. เพลี้ยกระโดดหลังขาว ชื่อวิทยาศาสตร์ : <i>Sogatella furcifera</i> Horvath	1. ปลูกข้าวพันธุ์ต้านทาน เช่น สุพรรณบุรี 60 ชัยนาท 1 สุพรรณบุรี 1 กข31 และชุมแพ 60 โดยปลูกสลับกันอย่างน้อย 2 พันธุ์ เพื่อป้องกันไม่ให้เพลี้ยกระโดดหลังขาวปรับตัวทำลายข้าวพันธุ์ต้านทานได้ เร็ว หรือถ้าปลูกข้าวพันธุ์เดียว ไม่ควรปลูกติดต่อกันเกิน 4 ฤดูปลูก 2. เมื่อตรวจพบเพลี้ยกระโดดหลังขาวมากกว่า 1 ตัวต่อต้นให้ใช้น้ำออกจากแปลงนา และปฏิบัติเช่นเดียวกับเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ดังนี้ 2.1 ควบคุมระดับน้ำในนาข้าว โดยการระบายน้ำออกเป็นครั้งคราวแบบเปียกสลับแห้ง 2.2 อนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติเพื่อใช้ควบคุมการระบาด เช่น มวนเขียวจุดไข่ แมงมุมสุนัขป่า เป็นต้น 2.3 ไม่ใช้ปุ๋ยไนโตรเจนในปริมาณที่มากเกินไป เพราะจะทำให้ต้นข้าวอวบเหมาะแก่การเข้าทำลาย 2.4 ควบคุมระดับน้ำในนาข้าว โดยการระบายน้ำออกเป็นครั้งคราวแบบเปียกสลับแห้ง 2.5 เมื่อตรวจพบสัดส่วนของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลตัวเต็มวัยต่อมวนเขียวจุดไข่ ระหว่าง 6 :1- 8 :1 หรือตัวอ่อนวัยที่ 1-2 เมื่อข้าวอายุ 30-45 วัน จำนวนมากกว่า 10 ตัวต่อต้น ให้ใช้สารกำจัดแมลง - บuprofezin (Buprofezin) 10% WP อัตรา 25 กรัม - etofenprox (Etofenprox) 10% EC อัตรา 20 มิลลิลิตร - บuprofezin/Isoprocarb (Buprofezin /Isoprocarb) 5%/20% WP อัตรา 50 กรัม โดยเลือกใช้สารชนิดใดชนิดหนึ่งผสมน้ำ 20 ลิตร พ่น ทุก 7 วัน และให้สลับกลุ่มสาร 2.6 เมื่อพบเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลส่วนใหญ่เป็นตัวเต็มวัย จำนวนมากกว่า 1 ตัวต่อ 1 ต้น และไม่พบหรือพบมวนเขียวจุดไข่น้อยมาก ให้ใช้สาร

	- อีโทเฟนพรอกซ์ (Etofenprox) 10% EC อัตรา 20 มิลลิลิตร - ไอโซโพรคาร์บ (Isoprocarb) 50% WP อัตรา 60 กรัม - ฟีนอบูคาร์บ (Fenobucarb) 50% EC อัตรา 60 มิลลิลิตร โดยเลือกใช้สารชนิดใดชนิดหนึ่งผสมน้ำ 20 ลิตร พ่น ทุก 7 วัน และให้สลับกลุ่มสาร
	2.7 ในระยะข้าว ตั้งท้องถึงออกรวง เมื่อพบเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล 10 ตัวต่อกอ หรือ 1 ตัวต่อ 1 ต้น และพบมวนเขียวดูดไข่จำนวนมากให้ใช้สาร

๕. การคาดการณ์ศัตรูพืช ในช่วงระหว่างวันที่ ๒๗ สิงหาคม - ๒ กันยายน ๒๕๖๙

ภาคกลาง และภาคตะวันออก ระวัง : เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยกระโดดหลังขาว หนอนกอข้าว หนอนกระทู้กล้า หนอนห่อใบข้าว โรคไหม้ข้าว โรคใบจุดสีน้ำตาล และโรคขอบใบแห้ง

ภาคเหนือ ระวัง : เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยกระโดดหลังขาว หนอนกอข้าว หนอนดั่งกินราก หนอนกระทู้กล้า หนอนห่อใบข้าว โรคไหม้ข้าว โรคใบจุดสีน้ำตาล และโรคขอบใบแห้ง

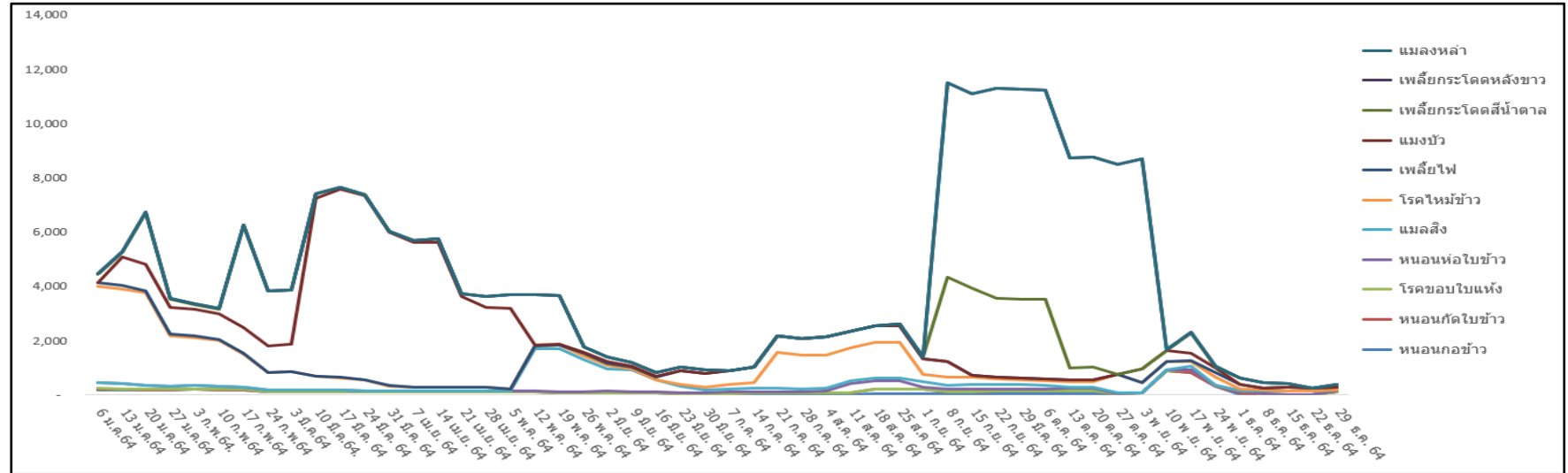
ภาคใต้ ระวัง : เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล หนอนกอข้าว หนอนกระทู้กล้า โรคขอบใบแห้ง และโรคไหม้ข้าว

ภาคตะวันตก ระวัง : เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยกระโดดหลังขาว หนอนห่อใบ ข้าวโรคขอบใบแห้ง จุดสีน้ำตาล และโรคไหม้ข้าว

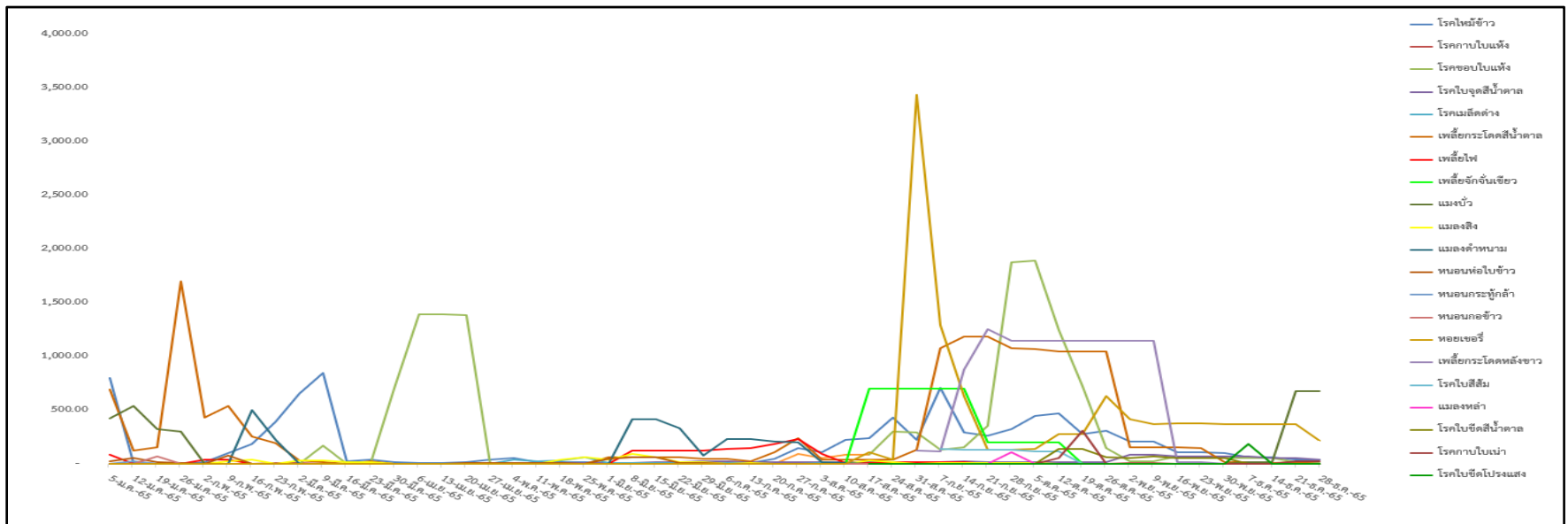
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระวัง : เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยกระโดดหลังขาว หนอนกอข้าว หนอนดั่งกินราก หนอนกระทู้กล้า หนอนห่อใบข้าว โรคไหม้ข้าว โรคใบจุดสีน้ำตาล และโรคขอบใบแห้ง

แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบการระบาดของศัตรูข้าว

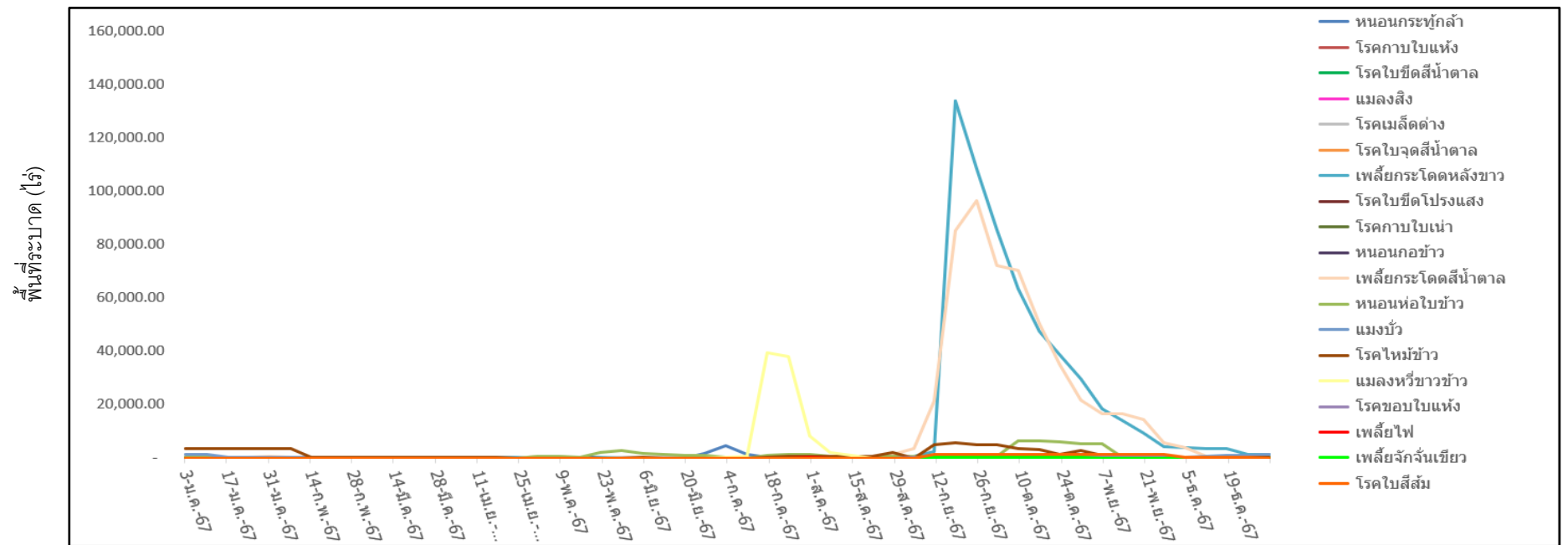
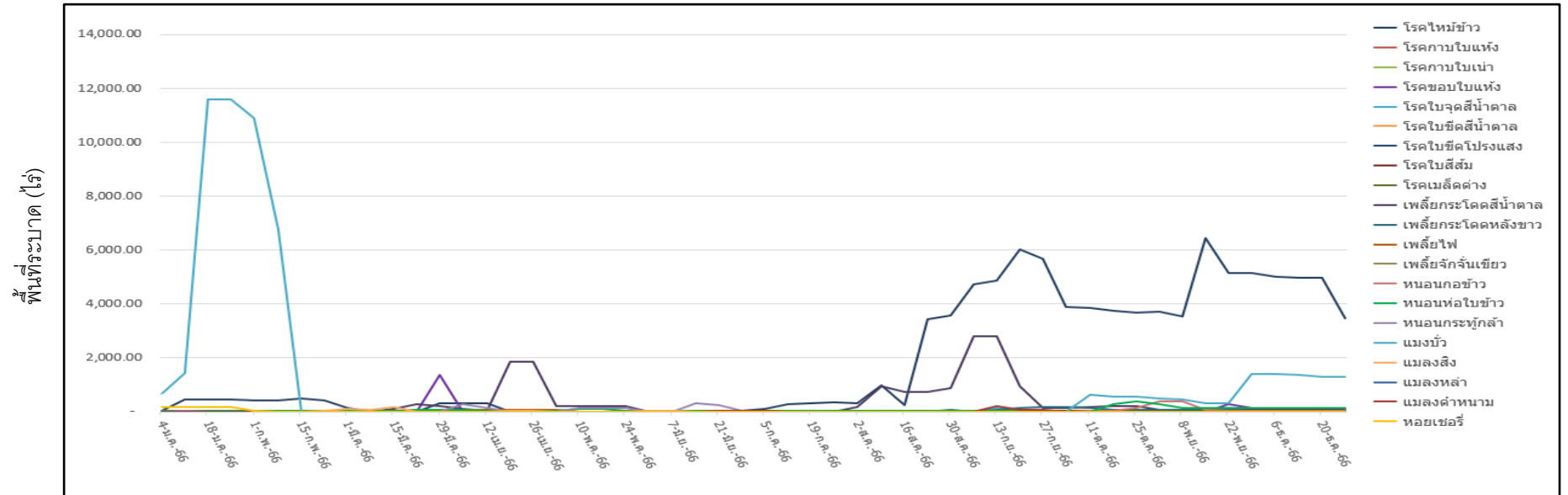
ระหว่างปี ๒๕๖๔ - ๒๕๖๘

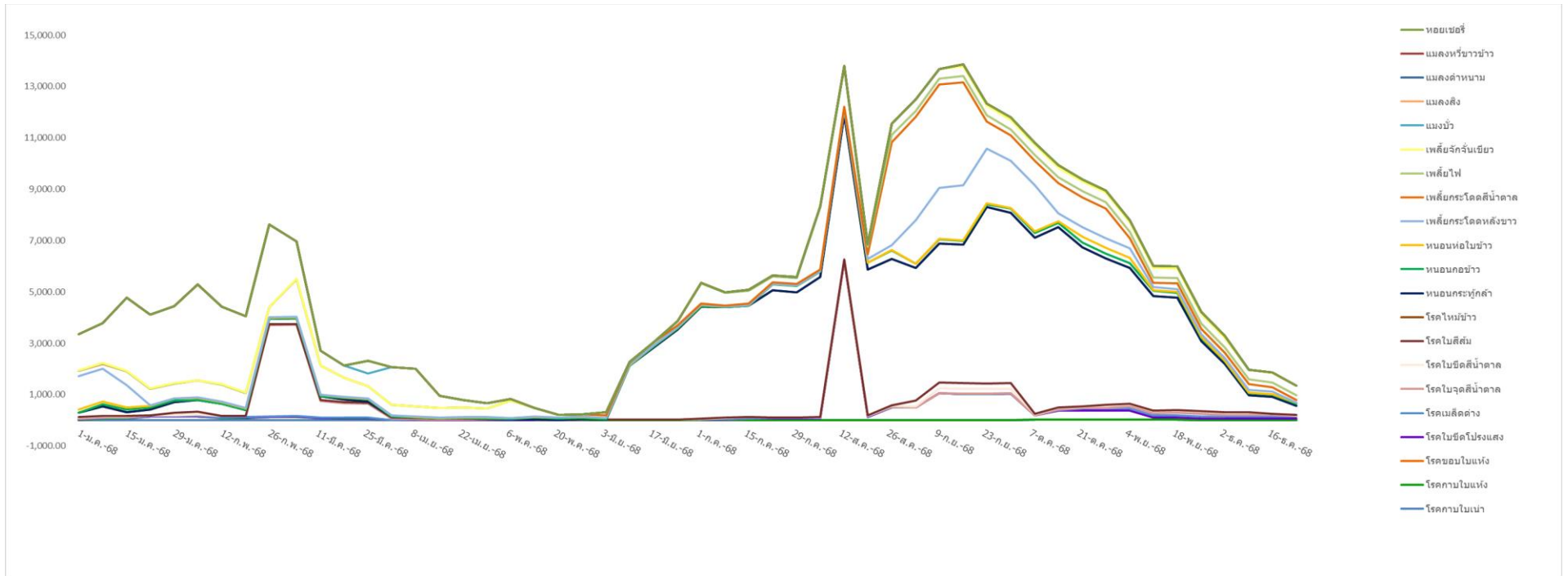
பி ௨௫௦௩

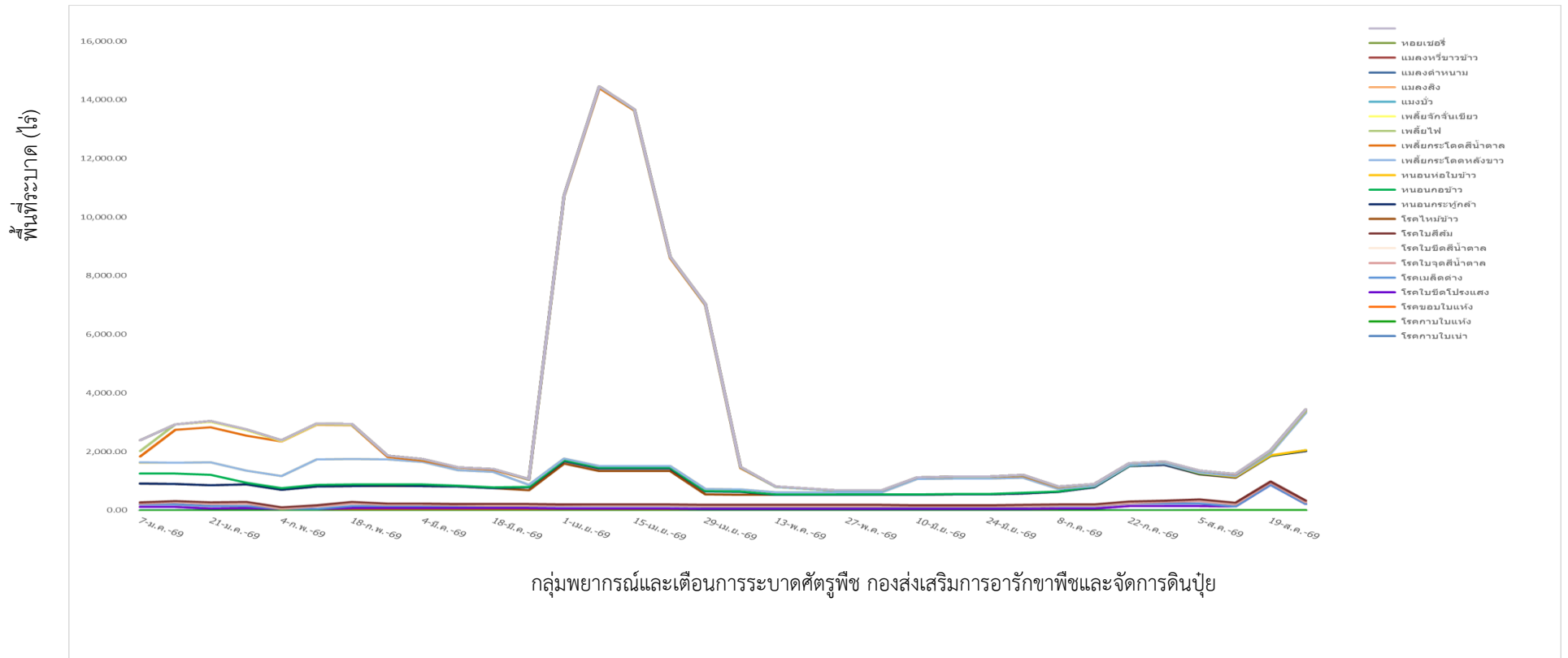
பி ௨௩௦௩

พื้นที่ระบาด (ไร่)

ปี ๒๕๖๘

ปี ๒๕๖๙

หนอนห่อใบข้าว	๔.๒๕	ไร่
เพลี้ยกระโดดหลังขาว	๑,๒๗๒.๐๐	ไร่
เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล	๖๕.๒๕	ไร่
หนอนกอข้าว	๒๓.๗๕	ไร่
แมลงบัว		ไร่
โรคไหม้ข้าว	๑,๖๙๔.๕๐	ไร่
โรคขอบใบแห้ง	๒๑๐.๕๐	ไร่
เพลี้ยไฟข้าว		ไร่
โรคใบขีดสีน้ำตาล	๔๑.๑๑	ไร่
โรคใบจุดสีน้ำตาล	๕๘.๐๐	ไร่